

Beleidsnotitie
Mantelzorgondersteuning
in de gemeente Waalre
2016-2019

WAT EEN
Geluk
dat
er **II**
bent

Inhoudsopgave

1. Inleiding
2. Mantelzorg
3. Onderzoek mantelzorgers in beeld
4. Vastgestelde kaders voor mantelzorgbeleid
5. Visie op de mantelzorgondersteuning in Waalre
6. Mantelzorgbeleid 2016-2019
7. Mantelzorgbeleid en de Jeugdwet
8. Financiering
9. Evaluatie

Beleidsnotitie Mantelzorgondersteuning in de gemeente Waalre 2016-2019

1. Inleiding

In de wet Wmo 2015 is vastgelegd dat gemeenten vanaf 2015 verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning van mantelzorgers bij hun mantelzorgtaken aan cliënten, door middel van algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen.

Daarnaast dienen gemeenten in hun verordening op te nemen op welke wijze het college zorg draagt voor een jaarlijkse blijk van waardering voor mantelzorgers.

De motivatie van de gemeente Waalre om serieus werk te maken van mantelzorgondersteuning is om te voorkomen dat mantelzorgers overbelast raken.

Vroegsignalering en preventie is belangrijk voor het welbevinden van de mantelzorgers en cliënt én voorkomt hogere zorguitgaven.

Deze notitie presenteert in hoofdstuk 2 eerst een startfoto: wat is mantelzorg en welke kengetallen horen hierbij?

Hoofdstuk 3 geeft een samenvatting van de belangrijkste informatie en aandachtspunten van het in 2014 gehouden onderzoek naar mantelzorg in Waalre. In hoofdstuk 4 worden een aantal notities genoemd die een kader bieden voor deze beleidsnotitie.

Hoofdstuk 5 geeft de visie op de mantelzorgondersteuning in Waalre weer.

Hoofdstuk 6 beschrijft het Mantelzorgbeleid 2016-2019 in relatie tot algemene voorzieningen, algemene voorzieningen specifiek voor mantelzorgers, ondersteuningsvormen voor mantelzorgers en individuele maatwerkvoorziening voor mantelzorgers.

De kaders voor het mantelzorgbeleid in relatie tot de Jeugdwet worden uitgelegd in hoofdstuk 7. In hoofdstuk 8 wordt het beschikbare budget voor mantelzorg uit het gemeentefonds toegelicht.

De notitie Mantelzorgondersteuning is opgesteld met medewerking van mantelzorgers uit de gemeente Waalre, Movisie¹, Participatieraad, CMD, Steunpunt Mantelzorg, GGD, stichting Zet² en Zuidzorg.

2. Mantelzorg

2.1 Definitie van mantelzorg

In de Verordening Maatschappelijke Ondersteuning 2015 gemeente Waalre is mantelzorg als volgt gedefinieerd conform de wet Wmo 2015:

“Hulp ten behoeve van zelfredzaamheid, participatie, beschermd wonen, opvang, jeugdhulp, het opvoeden en opgroeien van jeugdigen en zorg en overige diensten als bedoeld in de Zorgverzekeringswet, die rechtstreeks voortvloeit uit een tussen personen bestaande sociale relatie en niet wordt verleend in het kader van een hulpverlenend beroep. Het gaat hierbij om hulp die de gebruikelijke hulp overstijgt. Gebruikelijke hulp is hulp die naar algemeen aanvaarde opvattingen in redelijkheid mag worden verwacht van de echtgenoot, ouders, inwonende kinderen of andere huisgenoten”.

2.2 Wie zijn de mantelzorgers?

Mantelzorgers zijn bescheiden en zetten zichzelf niet snel in de schijnwerpers. Ze vinden het gewoon om hun naaste te helpen. Er is een diversiteit aan mantelzorgers. De aard van de aandoening van de persoon aan wie mantelzorg verleend wordt, de aard van de relatie met deze persoon en de context van de mantelzorgers zelf bepaalt de unieke situatie.

---

¹ Movisie: landelijke kennisinstituut en adviesbureau voor kennis en aanpak van sociale vraagstukken

² stichting Zet: Adviesbureau Sociaal Domein

Zo is er een groep jonge mantelzorgers die voor ouder(s) of een broer of zus zorgen. De oudere mantelzorgers zorgen voor hun partner, werkende mantelzorgers zorgen weer voor een kind, partner, ouder(s) of vriend(in). Ook zijn er mantelzorgers die voor een naaste met psychische of psychiatrische problemen zorgen. De situatie bij iedere mantelzorger is specifiek. Wat ze met elkaar gemeen hebben is de emotionele en praktische ondersteuning die ze geven aan een naaste waar ze een sociale relatie mee hebben. En ze verlenen meer dan acht uur per week en/of langer dan drie maanden mantelzorg.

Er is een verschil tussen mantelzorger en vrijwilligerszorg. Mantelzorg overkomt je en voor vrijwilligerszorg kies je. Met mantelzorg kun je niet zomaar stoppen. Met vrijwilligerszorg kun je wel op eigen initiatief stoppen. Zorgvrijwilligers werken in georganiseerd verband.

2.3 Kengetallen

Bij de GGD Zuidoost-Brabant zijn kengetallen opgevraagd over mantelzorgers in Waalre in relatie tot de regio Zuidoost-Brabant.

Wat opvalt in de ouderenmonitor is dat in Waalre het aantal mantelzorgers groter is vergeleken in de regio Zuidoost-Brabant. Dit komt overeen met de leeftijdsopbouw in Waalre die een dubbele vergrijzing laat zien.

In 2013 gaven ±125 jongeren tussen de 8 en 18 jaar mantelzorg in Waalre. De zorg bestond uit het geven van emotionele steun en het verrichten van huishoudelijke taken. In 2012 gaven ±1270 volwassenen mantelzorg. Ongeveer 180 volwassenen voelen zich (tamelijk) zwaar belast. De meeste mantelzorg werd verleend aan (schoon)ouder(s). De zorg die gegeven werd is divers.

In 2012 gaven ±650 ouderen (65 jaar en ouder) mantelzorg. Ongeveer 220 ouderen gaven intensief mantelzorg. Ongeveer 110 ouderen voelden zich tamelijk zwaar belast. De meeste mantelzorg werd verleend aan de partner. De zorg die gegeven werd is divers.

Deze getallen zijn een schatting op basis van de resultaten die voortkomen uit de steekproeven van de GGD.

In de bijlage zijn de tabellen met kengetallen opgenomen uit de GGD Jeugdmonitor 2013, Volwassenmonitor 2012 en Ouderenmonitor 2012.

3.Onderzoek mantelzorgers in beeld

In 2014 heeft de gemeente een onderzoek gehouden over mantelzorg in Waalre³. Hieruit blijkt dat:

- De mantelzorger in Waalre is gemiddeld 58 jaar oud. In de meeste gevallen zorgt men voor (schoon)ouder(s) of een partner. De meerderheid (56%) verzorgt iemand in de leeftijd van 75 jaar of ouder. De grootste groep (92 procent) verleent de zorg al langer dan 12 maanden. Zes op de tien mantelzorgers zijn gemiddeld maximaal 8 uur per week met mantelzorg bezig. Achttien procent besteedt gemiddeld minstens 24 uur per week aan mantelzorg. Dit laatste geldt het vaakst voor 65-plussers (29%). Naast het verlenen van zorg, verrichten ongeveer vier op de tien ook betaald werk.

---

³ Rapport mantelzorgers in beeld, gemeente Waalre, juni 2014

- Mate van belasting voor mantelzorgers

	18-49 jaar	50-64 jaar	65 plus	totaal
1. Geen belasting	42%	32%	48%	39%
2. Soms te zwaar	54%	53%	48%	52%
3. Vaak te zwaar	4%	12%	2%	7%
3. Overbelast	0%	2%	1%	1%

- Top 5 meest genoemde redenen overbelasting

1. Psychische emotionele belasting	53%
2. Zorgen over de toekomst door toenemende zorgvraag	47%
3. Verplichtend	32%
4. Moeilijk te combineren met werk	29%
5. Te weinig tijd voor zichzelf	28%

Met de meeste mantelzorgers gaat het goed: **75% geeft aan geen behoefte te hebben aan extra ondersteuning.** Zij redden het prima binnen eigen familie- en vriendenkring.

3.1 Aandachtspunten naar aanleiding van het onderzoek Mantelzorgers in beeld in Waalre

- Mantelzorgers kunnen voor ondersteuning terecht bij Steunpunt Mantelzorg Waalre. De meerderheid (65%) van de mantelzorgers is niet bekend met het Steunpunt.
- Vier procent van de mantelzorgers die bekend zijn met het Steunpunt Mantelzorg zijn hierover door hun huisarts geïnformeerd. Iets meer dan de helft is bekend met het Steunpunt vanuit de media. Twee op de tien mantelzorgers is geïnformeerd door de gemeente. Vijf procent is geattendeerd op het Steunpunt door familie of vrienden.
- Een relatief beperkte groep van 7% gebruikt concrete vormen van ondersteuning zoals bijvoorbeeld voorlichting, begeleiding, lotgenotencontact, cursussen of respijtzorg. Achttien procent heeft hier wel behoefte aan maar maakt er desondanks nog geen gebruik van. Onbekendheid met het aanbod is voor 15% van de mantelzorgers een reden om hier geen gebruik van te maken.
- De drie zaken die het meest genoemd zijn op de vraag aan welke ondersteuning mantelzorgers behoefte hebben zijn: informatie over financiële regelingen (52%); bijhouden van de administratie en cursus voor stellen van grenzen en communiceren met zorgvrager (35%).
- Mantelzorgers geven aan dat ze het belangrijk vinden om hun verhaal te kunnen delen. Een luisterend oor geeft lucht. Lotgenotencontact wordt als zeer waardevol benoemd.
- Mantelzorgers hebben behoefte aan één aanspreekpunt (mentor, coach, adviseur) waar zij aandacht, waardering, erkenning en goede informatie krijgen.
- 56% van alle mantelzorgers verzorgt iemand in de leeftijd van 75 jaar of ouder. Bij een kwart van deze mantelzorgers gaat het om iemand met dementie.

4. Vastgestelde kaders voor mantelzorgbeleid

4.1 Coalitieakkoord 2014-2018 Waalre⁴

In het coalitieakkoord staat beschreven dat de gemeente Waalre inwoners de ruimte geeft om zich te ontplooiën in alle levensstadia vanuit een stimulerend en activerend beleid. Hierbij zijn eigen kracht, eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid leidend. Voor kwetsbare burgers die wel willen maar door persoonlijke omstandigheden niet kunnen, draagt de gemeente zorg voor een vangnet.

4.2 Persoonlijk en dichtbij⁵, een visie op meedoen in de samenleving

De nota Persoonlijk en dichtbij beschrijft hoe de gemeente Waalre de nieuwe zorgtaken vorm geeft met de inrichting van het Centrum voor Maatschappelijke Deelname. In deze nota is ook aandacht voor de druk op de mantelzorg. Het zijn vooral ouderen die vaker dan nu voor hun partner gaan zorgen. Dit kan in eerste instantie omdat men vitaler en actiever ouder wordt dan in het verleden. De overheid stimuleert ook het langer thuis blijven wonen. Maar deze mantelzorgers en partners worden met de jaren steeds ouder. Hierdoor komen er meer mantelzorgers met een geringere draagkracht en een grotere draaglast. Bij deze oudere ondersteuners bestaat een grotere kans op overbelasting. Los van een veranderende maatschappelijke norm en een vergrijzing van de mantelzorger speelt ook het arbeidsmarktbeleid van de overheid een rol in de toekomst van de informele zorg. Beleidsdoelen als 'meer en langer werken' en 'meer zelf zorgen voor zieke en gehandicapte verwanten' staan op gespannen voet met elkaar.⁶ Wanneer mannen en vrouwen (zoveel mogelijk) fulltime gaan werken, zal het aantal mantelzorgers in 2030 naar schatting 10% lager liggen dan de huidige schatting. Een oplossing ligt in het oude spreekwoord "vele handen maken licht werk". Er zullen nieuwe wegen gevonden moeten worden, waarbij meer dan ooit de totale vraag voor ondersteuning verdeeld wordt over meer mensen die dan kleinere "porties" voor hun rekening nemen. Dit zal een uitdaging zijn voor de komende jaren.

4.3 Verordening Maatschappelijke ondersteuning gemeente Waalre 2015

De Wmo verordening 2015 volgt in grote lijnen de modelverordening van de VNG. Het beleid voor mantelzorgondersteuning is hierin nog niet gespecificeerd. Nu de gemeente Waalre in 2014 en 2015 meer inzicht heeft gekregen in de ondersteuningsbehoeften van mantelzorgers is het mogelijk om het beleid hierop aan te laten sluiten. Deze notitie is een eerste aanzet hiertoe.

5. Visie op de mantelzorgondersteuning in Waalre

De visie op mantelzorgondersteuning is vraaggericht ondersteunen en maatwerk verlenen.

Deze visie op is tot stand gekomen door rekening te houden met landelijke en lokale onderzoeksgegevens en reeds vastgestelde kaders binnen de gemeente. **Het is van wezenlijk belang om mantelzorgers zelf te vragen naar hun behoeften.** Er is een grote diversiteit aan mantelzorgers. Elke groep heeft andere ondersteuningsbehoeften. De uitdaging van de komende jaren is, om samen met het Centrum voor Maatschappelijke Deelname, partnerorganisaties en (belangenorganisaties van) mantelzorgers de diversiteit en urgentie van de ondersteuningsvragen goed in beeld te krijgen. Als we inzicht hebben in "wie wat doet voor wie", kunnen we de ondersteuning **vraaggericht en op maat** aan laten sluiten bij de behoeften. De gemeente neemt hier haar regierol door de komende jaren een netwerkoverleg voor partners in formele en informele zorg en welzijn te faciliteren.

---

⁴ Bron: Coalitieakkoord 2014-2018 Samen verder met de kracht van Waalre

⁵ Persoonlijk en dichtbij, visie op meedoen in de samenleving 2012

⁶ SCP De toekomst van de mantelzorg, 2009

6. Mantelzorgbeleid 2016-2019

6.1 Algemene voorzieningen

6.1.1 Definitie Algemene voorziening

De wet Wmo 2015 definieert een algemene voorziening als volgt: "aanbod van diensten of activiteiten die, zonder voorafgaand onderzoek naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van de gebruikers, toegankelijk zijn voor iedereen en die gericht zijn op maatschappelijke ondersteuning".

6.1.2 Centrum voor Maatschappelijke Deelname

De gemeente Waalre werkt met het Centrum voor Maatschappelijke Deelname, het CMD, waar inwoners terecht kunnen met vragen over zorg en welzijn, maatschappelijk werk, mobiliteit, onderwijs, werk en inkomen, opvoeding, schuldhulpverlening én **mantelzorg**. Als een mantelzorger of cliënt een vraag stelt aan het CMD brengt een consulent in een (keukentafel)gesprek met de cliënt én mantelzorger(s) de huidige situatie in beeld. Tijdens één of meerdere gesprekken kijkt de consulent samen met de cliënt en mantelzorger(s) welke hulp uit het sociale netwerk voorhanden is om te komen tot verbetering van de zelfredzaamheid en/of participatie.

De consulent stelt tijdens het gesprek expliciet het welbevinden van de mantelzorger(s) aan de orde. Oplossingen ter ondersteuning/ontlasting van de mantelzorger(s) krijgen alle aandacht. ⁷ **Ondersteuning op maat** is hierbij leidend.

Indien wenselijk kan de consulent een aparte afspraak maken met de mantelzorger(s) zonder de cliënt.

Aandachtspunt 2016-2017

De CMD consulenten gaan een scholingstraject volgen waarin o.a. de thema 's gesprekstechnieken voor het voeren van een gelijkwaardig gesprek, het in kaart brengen van een sociaal netwerk en het meten van de belasting van een mantelzorger aan bod komen. Ook aan de diversiteit van mantelzorgers en behoeften wordt aandacht besteed.

6.1.3 LIAC en Vrijwilligers Waalre

Het LIAC organiseert reeds 15 jaar in Waalre verschillende vormen van vrijwillige dienstverlening waar ook mantelzorgers gebruik van kunnen maken. Lang niet iedereen is op de hoogte van het bestaan van deze steunpunten. Stelselmatig de inwoners blijven informeren en communiceren hierover is noodzakelijk. Samenwerking met het CMD bevordert vernieuwing en bijstelling van het ondersteuningsaanbod zodat dit aan blijft sluiten bij de wensen en behoeften. Het streven is om in het nieuwe multifunctionele gemeentehuis de steunpunten ook fysiek dichterbij het CMD te plaatsen zodat de afstemming tussen formele en informele ondersteuning makkelijker en sneller gelegd worden.

Vernieuwing gaan we niet uit de weg. Door gebruik te maken van digitale dienstverlening regelen mensen zelf de match tussen hulpvraag en hulpaanbod. Dit kan op elk moment van de dag, 24/7, en is plaats onafhankelijk. Uit praktijkervaring bij andere gemeenten blijkt dat hiermee meer jongere vrijwilligers (jonger dan 40 jaar) en nieuwe vrijwilligers bereikt worden. Een voorwaarde tot succes is de lancering en implementatie van de digitale marktplaats goed te organiseren.

---

⁷ Wet Wmo artikel 2.2.2

Aandachtspunt 2016-2018

Integratie van beide vrijwilligersorganisaties Liac en Vrijwilligers Waalre tot één steunpunt. Samenwerking met CMD intensiveren. Formele en informele zorg onder één dak.

Meer aandacht voor jonge mantelzorgers. Scholen betrekken bij het vinden en ondersteunen van deze doelgroep.

Aandachtspunt 2016-2017

Introductie en implementatie van een digitaal hulpnetwerk. Op deze website kunnen mensen elkaar snel en makkelijk vinden voor een match tussen hulpvraag en hulpaanbod. Voorwaarde: implementatie traject inregelen en hier budget voor vrij maken. Mensen die geen kennis hebben van internet door steunpunten (LIAC, Vrijwilligers Waalre) laten helpen bij het gebruik van dit digitale hulpmiddel.

6.1.4 Goed voor Mekaar in Waalre

Het project Goed voor Mekaar is een onderdeel van het 4-jarig communicatie traject over de decentralisatie van de zorg naar de gemeenten. Het project streeft naar een bewustwording bij inwoners dat de overheid niet meer alles regelt van de wieg tot het graf. Hiervoor is een gedragsverandering nodig. Het moet normaal zijn dat we elkaar om hulp durven vragen en dat we hulp geven als dat nodig is.

Hoe meer mensen dit in de praktijk gaan brengen hoe meer dit ook mantelzorgers gaat helpen en ontlasten.

Aandachtspunt 2016-2018

Het project Goed voor Mekaar loopt door tot 2018. Er wordt een verbinding gemaakt met voorstellen voor de toekomst uit het manifest van de W100 ⁸

Inzet van digitale mogelijkheden meer benutten zoals een digitale marktplaats voor hulpvragen en aanbod in relatie tot een buurtplatform.

6.2 Algemene voorziening specifiek voor mantelzorgers

6.2.1 Steunpunt Mantelzorg

Bij het Steunpunt Mantelzorg kunnen mantelzorgers terecht met algemene vragen over voorlichting en informatie, individuele begeleiding, lotgenotencontact, ondersteuningsgroepen, cursussen en trainingen, respijtzorg en praktische hulp. Het Steunpunt Mantelzorg kantelt naar een expertisecentrum voor zowel mantelzorgers als voor professionele partner organisaties. De lijnen met het CMD zijn kort.

Aandachtspunt 2016-2019

De opdrachten aan het Steunpunt Mantelzorg zullen in deze beleidsperiode steeds meer gericht zijn op mantelzorgondersteuning die past bij deze tijd: vraaggericht en leveren van maatwerk. De uitkomsten van het mantelzorgonderzoek⁹ gaan hier sturing aan geven.

Steunpunt Mantelzorg gaat het netwerk uitbreiden door contacten te leggen met organisaties die nog niet of onvoldoende in beeld zijn en ervaring hebben met mantelzorgondersteuning. CMD moet kunnen beschikken over uitgebreide mantelzorg expertise. Steunpunt Mantelzorg en CMD gaan intensiever samen werken.

⁸ W100, De kracht van Waalre burgertop november 2015

⁹ Rapport Mantelzorgers in beeld, gemeente Waalre, juni 2014

6.3 Ondersteuningsvormen

6.3.1 Informatie en advies

Bij elke bijeenkomst over een maatschappelijk onderwerp blijkt dat er behoefte is aan brede informatievoorziening over welzijn en zorg, ook op het gebied van mantelzorgondersteuning.

Aandachtspunt 2016-2019

Een gerichte en stelselmatige communicatie naar doelgroepen en intermediairs over de weg naar mantelzorgondersteuning blijft noodzakelijk. Mantelzorgers moeten zich herkennen in echte verhalen van lotgenoten.

Hiervoor publiceren de gemeente en de genoemde steunpunten regelmatig op websites, via de media, social media, in nieuwsbrieven en in de Schakel. Informatie wordt ook naar de inwoners gebracht door aanwezig te zijn op lokale informatiemarkten, op informatie bijeenkomsten en op braderieën. Folder-, film en promotiemateriaal is hierbij ondersteunend.

We werken nauw samen met team communicatie. In 2016 verschijnt een publieksfilmpje over het CMD. Er komt een specifieke folder voor mantelzorgers met verhalen van mantelzorgers. Nieuwe promotiematerialen naar behoeften worden voortdurend ontwikkeld en ingezet.

Mantelzorgers wachten soms te lang om om hulp te vragen. Juist de zorg binnen het eigen huishouden groeit gemakkelijk uit tot een grenzeloze en langdurige inzet die weinig met anderen gedeeld wordt. Huisartsen, wijkverpleging, zorgtrajectbegeleiders, CMD consulenten, welzijnsinstellingen, woningbouwcorporaties, basisscholen en het Steunpunt Mantelzorg spelen een belangrijke rol bij signalering van dreigende overbelasting.

De samenwerking van het CMD met partners zal ook in deze beleidsperiode voortgezet worden. Vroegsignalering heeft een preventieve werking en kan overbelasting voorkomen. CMD consulenten en partners verspreiden gericht de folder voor mantelzorgers.

Activiteiten van het dagelijkse leven en vrijetijdsbesteding zijn normale activiteiten. Ook mensen met een beperking moeten mee kunnen blijven doen in eigen wijk/dorp. Goed geïnformeerd zijn over en weten hoe om te gaan met mensen met een beperking zijn voorwaarden voor een samenleving waar iedereen mee *kan* doen.

We gaan in 2016 in gesprek met verenigingen, ondernemers, winkelpersoneel en politie om aandacht te vragen voor de participatie van iedereen. Begrip voor mensen met een beperking draagt eraan bij dat iedereen mee kan blijven doen. In 2016-2017 werken we aan een ouderenvriendelijke gemeenschap.¹⁰

6.3.2 Educatie

Als mantelzorgers aangeven dat ze het moeilijk vinden om de zorg los te laten gaan we daarbij helpen. Enerzijds door ervoor te zorgen dat er een kwalitatief en gevarieerd aanbod van vervangende zorg voorhanden is en anderzijds door de mantelzorg zelf sterker te maken. We kijken dan samen naar een passende workshop of andere vorm van scholing.

¹⁰ Intentieverklaring Stichting Zet ouderenvriendelijke gemeenschap

Omdat mantelzorgers aangeven niet op de hoogte te zijn van ondersteuningsmogelijkheden gaan we dit in 2016 beter kenbaar maken. Bij voldoende belangstelling zoeken we naar cursussen op maat.

6.3.3 Respijtzorg

Onder respijtzorg verstaan we de tijdelijke overname van zorg die gegeven wordt door de mantelzorg. Respijtzorg biedt mantelzorgers de mogelijkheid de zorgtaken even helemaal aan een ander over te laten om zo een eigen invulling aan de vrijgekomen tijd te geven. De zorg kan worden overgenomen door een vrijwilliger of beroepskracht. Respijtzorg door beroepskrachten kan zowel door tijdelijke opname in een instelling als bij mensen thuis plaatsvinden. Voorbeelden zijn dagopvang, logeerhuizen, zorgboerderijen en professionele respijtzorg thuis.

Overname van de zorg door vrijwilligers bestaat meestal uit een dagdeel.

Mantelzorgers moeten ook leren om gebruik te maken van respijtzorg. Pas als respijtzorg geaccepteerd wordt door de mantelzorg en de cliënt kunnen beiden hiervan genieten. In 2015 zijn diverse vormen van dagbesteding opgezet (De Prachtdag, Neffe de Kerk, Waalre in Beweging, Sociëteit Eeckenrhode (in voorbereiding)).

De doelstelling van de dagbestedingsactiviteiten is tweeledig: deelnemers een zinvolle en aangename dag invulling bieden én een ontlasting van de mantelzorg(s).

Differentiatie in aanbod is noodzakelijk om te kunnen voorzien in de verschillende behoeften van cliënt en mantelzorg(s).

De gemeente faciliteert (niet structureel) waar nodig particuliere initiatieven bij het opzetten van dagbestedingsactiviteiten alsmede kleinschalige huiskamerprojecten in de wijk, dicht bij de gebruikers.

In 2016-2019 zetten we het beleid van kleinschalige dagbestedings- en huiskamerprojecten in de wijk voort om een goed spreidingsaanbod in Waalre te realiseren. Niet alleen aandacht voor respijtzorg voor ouderen maar ook voor mantelzorgers van jongeren met een fysieke en/of verstandelijke beperking en voor mantelzorgers van mensen met psychische- en psychiatrische problemen.

6.3.4 Mantelzorgwaardering

Een (onverwachts) compliment aan mantelzorgers is altijd op zijn plaats. Elk jaar is er een landelijke dag van de mantelzorg vastgesteld in de maand november. Hier wordt door de media veel publiciteit aan gegeven. We zoeken elk jaar naar een passende vorm waarmee we zoveel mogelijk mantelzorgers bereiken.

De komende vier jaren geven we invulling aan mantelzorgwaardering en liften we mee met de publiciteit van de landelijke campagne.

6.4 Individuele maatwerkvoorziening voor mantelzorgers

6.4.1 Voorliggende Voorziening

In de zorgverzekeringswet is in het basispakket geen voorziening voor mantelzorgondersteuning opgenomen. Wel vergoeden sommige zorgverzekeraars respijtzorg geheel of gedeeltelijk via aanvullende verzekeringen. Het verschilt sterk per zorgverzekeraar en per aanvullend pakket op hoeveel dagen iemand recht heeft op vervangende mantelzorg. Mezzo heeft hier een vergoedingenoverzicht van.¹¹

Vanuit de Wet langdurige zorg (Wlz) zijn gelden beschikbaar in de vorm van logeeropvang. Logeeropvang is er voor mensen met een Wlz-indicatie die thuis wonen.

¹¹ <https://www.mezzo.nl/uploads/content/file/Zorgverzekering%20Mantelzorg%202015.pdf>

De zorgvrager kan alleen thuis wonen als er een mantelzorg is. De logeeropvang is bedoeld om de mantelzorg te ontlasten. Financiering loopt via het Zorgkantoor.

6.4.2 Individuele maatwerkvoorziening voor mantelzorgers

Het CMD stelt na een (keukentafel)gesprek samen met de cliënt en mantelzorg een ondersteuningsplan op. Indien wenselijk kan er ook apart met de mantelzorg gesproken worden om een goed beeld te krijgen van de belasting voor de mantelzorg. De Zelfredzaamheidsmatrix wordt gebruikt om de mate van zelfredzaamheid van de cliënt in kaart te brengen. Inzicht in het sociale netwerk is een onderdeel hiervan.

Als er een vraag is naar een onafhankelijke cliëntondersteuner dan kan de gemeente daarin voorzien. Ook een mantelzorgmakelaar, ingeschakeld door de mantelzorg zelf, kan bij het gesprek aanschuiven.

Als blijkt dat een individuele maatwerkvoorziening voor de mantelzorg noodzakelijk is om de balans te herstellen tussen belasting en belastbaarheid worden de mogelijkheden besproken.

De CMD consulents volgen in 2016 een scholingstraject om een goede inschatting te kunnen maken van de belastbaarheid van de mantelzorg. Vervolgens leren ze om samen met de mantelzorg de juiste ondersteuning op maat te benoemen en te helpen bij het vinden van de hierbij passende oplossing. Hierbij worden ook de mogelijkheden vanuit externe financieringsstromen besproken.

Het is wenselijk om in 2016 de mantelzorgondersteuning te kunnen monitoren. We gaan onderzoeken of dit binnen de GWS registratie van Wmo cliënten gekoppeld kan worden.

Als blijkt dat er elders geen financiële dekking is te vinden voor een individuele maatwerkvoorziening voor mantelzorgers dan kan de gemeente besluiten om deze voorziening (deels) te bekostigen.

De CMD consulents stellen de indicatie hiervoor vast en stemmen af met de beleidsadviseur Sociale Ontwikkeling. Met de opgedane ervaringen gaan we gaandeweg de uitvoeringsregels voor de individuele maatwerkvoorziening vaststellen.

Voorbeelden van individuele maatwerkvoorziening:

- Cursussen (Leren aangeven van grenzen. Opkomen voor jezelf. Durf om hulp te vragen)
- Vormen van respijtzorg
- Technische innovatieve hulpmiddelen
-

Een individuele maatwerkvoorziening kan pas verstrekt worden als alle andere voorliggende voorzieningen onderzocht zijn.

7. Mantelzorgbeleid en de Jeugdwet

Per 2015 zijn gemeenten vanuit de Jeugdwet verantwoordelijk voor de zorg voor jeugdigen. Mantelzorgondersteuning valt daar op twee manieren onder. Ten eerste respijtzorg als mogelijke uitwerking van permanent toezicht. Ten tweede in de vorm van de overgangsregeling kortdurend verblijf.

Permanent toezicht

Als een jeugdige aangewezen is op permanent toezicht, heeft de gemeente de plicht de ouders/verzorgers in staat te stellen hun rol als verzorgers en opvoeders te blijven vervullen. Permanent toezicht is meer dan "gewoon" ouderlijk toezicht of gebruikelijke ouderlijke zorg. Het tijdelijk ontlasten van ouders/verzorgers is daar een mogelijke uitwerking van. De vorm waarin de ouders/verzorgers ontlast worden laat de wet open.

Overgangsregeling kortdurend verblijf

In 2015 is er een overgangsregeling voor respijtzorg voor jeugd (opgenomen in de Jeugdwet). Jeugdigen kunnen vanuit een in 2015 doorlopende indicatie aanspraak maken op kortdurend verblijf (verblijf in een instelling, maximaal drie etmalen per week, ter ontlasting van de persoon die de gebruikelijke zorg of mantelzorg levert). Deze aanspraak geldt gedurende de looptijd van het indicatiebesluit, tot maximaal 1 januari 2016. In plaats van de zorgverzekeraar zorgt de gemeente voor de benodigde respijtzorg. Vanaf 2016 valt mantelzorgondersteuning in de vorm van respijtzorg/kortdurend verblijf voor jeugdigen volledig onder de Wmo.

Bij ondersteuningsvragen in 2016 gaat de CMD consultant op huisbezoek en brengt alle levensgebieden in kaart. Samen met de ouders wordt er een ondersteuningsplan opgesteld en de daarbij behorende ondersteuning in gang gezet.

8. Financiering

8.1 Gemeentefonds

De financiering van mantelzorgondersteuning vindt plaats vanuit het gemeentefonds. Voor 2016 zijn in de meicirculaire 2015¹² geen specifieke bedragen opgenomen voor mantelzorg.

In de gemeentelijke begroting 2016 is voor het eerste jaar een bedrag van € 20.000 voor de individuele maatwerkvoorziening opgenomen. Dit is een eerste inschatting.

9. Evaluatie

Het mantelzorgbeleid wordt elk jaar geëvalueerd en indien nodig bijgesteld op basis van actuele informatie.

YvSc 15-12-2015

Bijlage: kengetallen mantelzorg GGD monitor Zuidoost-Brabant

---

¹² Meicirculaire 2015 pagina 114-121

Bijlage beleidsnotitie Mantelzorgondersteuning Waalre 2016-2019

Kengetallen

Bron: GGD Jeugdmonitor 2013, Volwassenmonitor 201, Ouderenmonitor 2013

	Waalre			Zuidoost-Brabant	
	2005	2008	2013	2008	2013
	n=508	n=434	n=334	n=14446	n=11953
	%	%	%	%	%
Mantelzorg (vanaf 8 jaar)					
Mantelzorg geven					
Geeft momenteel mantelzorg	-	1	2	3	3
Kind helpt mee in de persoonlijke verzorging	-	0	0	0,7	0,5
Kind zorgt voor andere kinderen in het gezin	-	0,6	0	0,3	0,5
Kind regelt zaken buitenshuis	-	0	0	0,1	0,1
Kind geeft emotionele steun	-	0	0,9	1	1
Kind verricht huishoudelijke taken	-	1	0,9	1	2

Volwassenenmonitor (19 t/m 64 jaar) 2012

Tabel 2: Vergelijking 2005-2009-2012 - Gemeente Waalre en de regio Zuidoost-Brabant

	Gemeente Waalre			Regio Zuidoost-Brabant		
	2005	2009	2012	2005	2009	2012
	n=484	n=366	n=462	n=16.919	n=14.837	n=18.096
	%	%	%	%	%	%
Mantelzorg geven						
Heeft afgelopen jaar mantelzorg gegeven	13	12	21	11	13	20
- Geeft momenteel mantelzorg	10	7	14	8	10	14
Belasting mantelzorg						
Voelt zich (tamelijk) zwaar belast door het geven van mantelzorg	2	1	2	1	1	2
Geeft momenteel mantelzorg in de vorm van:						
- Hulp in de huishouding (boodschappen, schoonmaken)	5	4	7	4	5	7
- Klaarmaken warme maaltijden	2	2	2	1	2	3
- Hulp bij huishoudelijk werk (hulp in de huishouding en/of warme maaltijd klaarmaken)	-	4	8	-	5	8
- Hulp bij persoonlijke verzorging (wassen, aankleden)	0,6	1	3	1	2	2
- Medische verzorging	0,9	0,7	3	0,8	1	2
- Hulp bij dagelijkse verzorging (persoonlijke en medische)	-	1	4	-	2	3
- Gezelschap, troost, afleiding	8	5	11	5	7	10
- Begeleiding en/of vervoer (bij bezoek aan arts, kapper, enz.)	6	5	9	4	6	8
- Regelen geldzaken en/of administratie	4	2	7	3	4	6
Geeft momenteel mantelzorg aan:						
- Partner	1	0,7	2	0,8	1	2
- Kind(eren) of schoondochter/schoonzoon	1	0,8	3	0,8	2	2
- (Schoon)ouders	6	5	9	5	6	8
- Andere familieleden	2	1	2	1	2	2
- Buren, vrienden, kennissen	1	0,5	1	1	1	2

Ouderenmonitor (65 jaar en ouder) 2012
Tabel 1: Kernindicatoren gemeente Waalre, regio Zuidoost-Brabant en Nederland

	Gemeente Waalre n=431 %	Regio Zuidoost- Brabant n=15.347 %	Nederland n=165.219 %
Mantelzorg geven			
Heeft afgelopen jaar mantelzorg gegeven	24	18	
- Geeft momenteel mantelzorg	18	14	
Is mantelzorger (<i>minstens 3 maanden of minstens 8 uur per week</i>)	17	13	13
Geeft momenteel intensief mantelzorg (<i>langer dan 3 maanden en meer dan 8 uur per week</i>)	6	4	
Belasting mantelzorger			
Voelt zich (tamelijk) zwaar belast door het geven van mantelzorg	3	2	
Mantelzorger is zwaar belast (% van de mantelzorgers)	19	14	14
Aantal uur mantelzorg per week			
Incidenteel	0	0	
1-10 uur per week	12	9	
11-20 uur per week	1	1	
21 uur of meer per week	3	2	
Geeft momenteel mantelzorg in de vorm van:			
- Hulp in de huishouding (<i>boodschappen, schoonmaken</i>)	8	6	
- Klaarmaken warme maaltijden	6	4	
- Hulp bij huishoudelijk werk (<i>hulp in de huishouding en/of warme maaltijd klaarmaken</i>)	9	7	
- Hulp bij persoonlijke verzorging (<i>wassen, aankleden</i>)	4	3	
- Medische verzorging	5	3	
- Hulp bij dagelijkse verzorging (<i>persoonlijke en medische</i>)	6	4	
- Gezelschap, troost, afleiding	12	9	
- Begeleiding en/of vervoer (<i>bij bezoek aan arts, kapper, enz.</i>)	11	8	
- Regelen geldzaken en/of administratie	8	6	
Geeft momenteel mantelzorg aan:			
- Partner	8	6	
- Kind(eren) of schoondochter/schoonzoon	3	2	
- (Schoon)ouders	0,9	1	
- Andere familieleden	4	3	
- Buren, vrienden, kennissen	4	3	